

METANOLOVÁ KAUZA V ČR: TRAGICKÁ SOUHRA NÁHOD, NEBO „ŠPIČKA LEDOVCE“?

Některé události přesahují naši představivost. Ještě krátce před listopadem 1989 si většina občanů Československa nedovedla představit, že by v této zemi mohlo dojít k pádu totalitního komunistického režimu a k zásadní změně společenského uspořádání. Stalo se. Po mnoha letech jsem onen pocit nepředstavitelného a neskutečného zažil opět – a to v okamžiku, kdy byla v celé České republice vyhlášena alkoholová prohibice. Vláda se rozhodla ustavit krizový štáb a v pátek večer 14. září 2012 ústy ministra zdravotnictví tlumočila národu šokující zprávu o úplném zákazu prodeje alkoholu v restauracích i obchodech. Byť v omezené míře – pro alkoholické nápoje s obsahem více než 20 % alkoholu. Důvodem k tomuto závažnému rozhodnutí vlády byl narůstající počet otrav metylalkoholem; ke dni vyhlášení prohibice bylo oficiálně uváděno již 19 mrtvých. Dlužno podotknout, že prohibice trvala v ČR jen krátce (2 týdny); o smysluplnosti a efektivitě tohoto opatření se ještě dlouho bude diskutovat. Při zrušení prohibice (27. 9. 2012) už bylo 26 zemřelých následkem smrtelného předávkování metanolem, o dva měsíce později to bylo již 37 úmrtí a zřejmě to není konečné číslo. Policie se obává blížících se vánočních svátků (sic), které jsou tradičně spojeny se zvýšenou konzumací alkoholu, a kdesi se prý možná skrývá ještě asi 5 000 litrů alkoholických nápojů s vysokým obsahem metanolu. Metanolová aféra vyvolala výrazně zvýšený všeobecný zájem o problematiku konzumace alkoholu v ČR. Lidé si začali klást otázky, které je běžně nenapadají. Jednalo se o mimořádnou, tragickou shodu okolností, souhru náhod, osudnou chybu při pančování, které je provozováno velmi dlouho a „jednou se to prostě stát muselo“, či šlo o trestuhodnou nedbalost úředníků, celníků, policie...? Anebo je to součást mnohem rozsáhlejšího problému, příslovečná „špička ledovce“, viditelná část mnohem větší masy, která není viditelná, ale je podstatně nebezpečnější? Jen málokdo ví, že v běžném roce, kdy nedojde k žádné metanolové aféře, se v ČR smrtelně otráví metanolem maximálně tři lidé za rok, současně však každý rok umírá v naší republice na otravu etylalkoholem (nazývaným často eufemisticky jako „bezpečný“ či „neškodný“ alkohol) přibližně 300 (slovy tři sta) lidí. Tak je tomu již řadu let, v roce 2005 to bylo dokonce více než 400 úmrtí na otravu etanolem. Ne-

byla kvůli tomu vyhlášena prohibice ani jiná mimořádná opatření a vláda neustavila žádný krizový štáb, který by se těmito stovkami zcela zbytečných úmrtí zabýval. Jak je to možné? Pravděpodobným vysvětlením je skutečnost, že si na to občané ČR už zvykli, stejně jako na další negativní jevy související s rizikovým a škodlivým užíváním alkoholických nápojů. Extrémně vysoká společenská tolerance vůči alkoholu má za následek extrémně vysokou prevalenci užívání alkoholu v naší zemi. Česká republika patří mezi státy s nejvyšší průměrnou spotřebou alkoholických nápojů nejen v evropském, ale i v celosvětovém měřítku. Laickou veřejnost a kupodivu někdy i zdravotnické odborníky už nešokují zprávy o smrtelných otravách etylalkoholem, které jsou následkem škodlivého užívání alkoholických nápojů, ani o smrtelných dopravních nehodách zaviněných opilým řidičem, cyklistou či chodcem. Vláda (nejen tato, ale prakticky všechny předchozí před- i polistopadové) se nestará o to, že společenské náklady na užívání alkoholu v ČR výrazně převyšují zisk za alkohol, ani o to, že v ČR je nezanedbatelná část populace bezprostředně ohrožena vznikem a rozvojem celé řady závažných zdravotních poruch způsobených škodlivým užíváním alkoholu. Tyto skutečnosti vedly k tomu, že se zástupci Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP (SNN) a Kliniky adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze rozhodli angažovat se ve „zviditelňování“ problémů působených v naší zemi alkoholem. Jak v rámci programu letošní odborné konference při Ceně adiktologie, tak i v programu konference Primární prevence poruch rizikového chování k hlavním tématům patřila ta týkající se alkoholismu. Bude zajímavé sledovat, jak dlouho vydrží zvýšený zájem veřejnosti o problematiku alkoholu. Redakční rada časopisu Adiktologie i spolupracující instituce a odborníci však rozhodně nehodlají polevit ve své snaze přinášet prověřené odborné informace o alkoholu a zdravotních problémech, které s sebou abúzus alkoholu přináší. Klinika adiktologie i SNN rovněž spolupracují na přípravě Národního akčního plánu k alkoholu („NAPAL“), materiálu v gesci Ministerstva zdravotnictví ČR, který bude zaměřen na přípravu dlouhodobé strategie k omezení spotřeby alkoholu v ČR a omezení problémového, případně škodlivého pití. Před skrytou částí problému (ledovce) a dalšími

fatálními srážkami nás neochrání vyčkávání, zda se problé-
m spontánně vyřeší (zmizí, rozpustí se), nýbrž jeho co
nejpřesnější zmapování a příprava na další postup.

V Praze 12. prosince 2012

Prim. MUDr. Petr Popov, MHA,
předseda Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP
a primář Kliniky adiktologie
1. LF UK v Praze a VFN v Praze